

Spreektekst wijziging van de Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen in verband met uitbreiding hardheidsclausule en invoering van een hardheidsregeling en een vangnetbepaling

Voorzitter,

We bespreken vandaag een wet die duizenden ouders gerechtigheid moet bieden. Het gaat om ouders die in een jarenlang gevecht met de Belastingdienst zijn verwickeld. Ouders die onterecht veroordeeld zijn als fraudeurs en ouders die benadeeld zijn door de harde werking van de kinderopvangtoeslag. Voorzitter vandaag sta ik hier voor die ouders. Ik heb niet de illusie dat we vandaag met deze wetsbehandeling het vertrouwen van deze ouders terugwinnen. Daarvoor is deze ouders teveel persoonlijk leed toegegaan. Mijn fractie wil vandaag wel een belangrijke stap zetten. Genoegdoening voor de betrokken ouders. Om deze stap te zetten is een wettelijk kader nodig. Er zijn nog veel vragen te stellen. Dat hebben vorige sprekers inmiddels gedaan en ik zal er ook nog een aantal aan toevoegen.

Voorzitter, wellicht het belangrijkste punt van mijn fractie. De voorliggende wet moet duidelijkheid bieden aan alle ouders. Ouders moeten weten waar zij aan toe zijn en hoe hun dossiers beoordeeld worden. Dat is de rode draad door mijn betoog vandaag.

Voorzitter, dat geldt des te sterker als ouders al lang in onzekerheid hebben gezeten. Hoe er dus wordt omgegaan in de situatie als een dossier kwijt is of hoe zij geholpen worden als zij niet voor de ene regeling in aanmerking komen. Dat is mijn vraag aan het kabinet.

Voorzitter, om het vertrouwen te herwinnen is nog veel werk te verzetten. Afgelopen week spraken wij met enkele betrokken ouders. Deze ouders vertelde dat zij te horen kregen dat zij in een gelijke situatie bevonden als de ouders in de CAF-11 zaak. Een gelijke situatie en een gelijke behandeling. Toch kregen deze ouders, na ommekomst van het eindrapport van de commissie Donner, via een

brief te lezen dat zij niet in aanmerking komen voor de compensatieregeling. Dat is door deze ouders gevoeld als een klap in het gezicht. De brief was koud en kil. Voor mij kwam deze niet overeen met de ambitie, en het optreden hier, van deze staatssecretaris.

Het is onduidelijk hoe de beoordeling van het dossier heeft plaatsgevonden, initiatief van een eventuele herbeoordeling van hun dossier ligt bij de ouders en ik lees in de brief ook niets terug over de persoonlijke benadering die de staatssecretaris voorstaat. Graag een reflectie van de staatssecretaris op dit punt. En hoe zij beter gaat sturen op de communicatie. **UHT gebruik tekst uit set**

Voorzitter, dan de wet zelf. De staatssecretaris is voortvarend aan de slag gegaan. Zij presenteert een viertal doelgroepen en verschillende regelingen waarvoor ouders in aanmerking kunnen komen. Er zijn al veel vragen gesteld over de beoordeling van de dossiers en ook ik wil hier graag bij stil staan. Ik lees in het stroomschema dat het uitgangspunt bij het beoordelingsproces is om dit voor ouders zo laagdrempelig en overzichtelijk mogelijk te maken. De staatssecretaris geeft aan het complexe juridische kader zo veel mogelijk onder de motorkap te houden. Dat is een goed streven. In die zin trekken wij aan hetzelfde koord. Maar tegelijkertijd moet het beoordelingsproces wel duidelijk zijn. Voor de hersteloperatie is een bouwwerk aan adviesraden en commissies opgetuigd. Het mag geen papierenwerkelijkheid worden waarbij het voor ouders niet duidelijk is hoe de beoordeling van de dossiers plaatsvindt.

Voorzitter, ik voel me gesterkt om deze vraag te stellen omdat vorige week bij het gesprek met ouders bleek dat twee ouders, zelfde kinderopvanginstelling, voor de ouders eenzelfde situatie, een andere beoordeling kregen. De wet moet hier duidelijk over zijn. Voor mijn fractie is het belangrijk dat ouders, in hetzelfde schuitje, op een eenduidige manier beoordeeld worden. Hoe gaat de

staatssecretaris dat borgen? UHT zit in set, betrek ook de toelichting over verschillende beoordeling

Voorzitter kan de staatssecretaris reflecteren op de keuze dat de eerste beoordeling van de dossiers door de Belastingdienst/Toeslagen plaats vindt. Het vertrouwen in deze dienst heeft een stevige deuk opgelopen. Toch beoordeelt de dienst de dossiers en vervolgens beoordeelt de commissie van wijze of de beoordeling op een juiste manier heeft plaatsgevonden. Kijkt de commissie van wijzen naar ieder individueel dossier? Is daar inmiddels ervaring mee opgedaan? Graag een toelichting. UHT, gebruik tekst uit set

In de toelichting op de wet wordt aangegeven dat bij de beoordeling van het dossier gekeken moet worden naar de samenhang van vijf criteria geformuleerd door de commissie Donner. Voorzitter, ik snap dat er altijd een grens gekozen moet worden, maar de VVD wil voorkomen dat het voor ouders niet duidelijk is of ze binnen of buiten de criteria vallen. Wil de staatssecretaris toelichten wat zij bedoelt met het volgende citaat: 'het ontbreken van 1 criterium betekent niet automatisch dat er geen sprake is van institutionele vooringenomenheid. Evenmin betekent aanwezigheid van 1 of meer criteria automatisch dat er sprake is van institutionele vooringenomenheid'? Waar beoordeeld de Belastingdienst op, welke weging geeft de dienst aan de verschillende criteria en waar toetst vervolgens de Commissie van Wijzen op? UHT, zit in set. Mogelijk combineren met vorige vraag

Voorzitter ik stel deze vraag omdat ouders of de mensen die de ouders bijstaan moeten kunnen nagaan hoe de beoordeling heeft plaatsgevonden. Dat geldt voor de beoordeling op onderzoeksniveau maar ook bij de beoordeling van de individuele dossiers.

Voorzitter, nogmaals: Ik hamer hier op omdat mijn fractie het belangrijk vindt dat ouders weten waar ze aan toe zijn. De

Belastingdienst heeft op dit onderwerp niet heel veel vertrouwen en ik wil voorkomen dat we tijdens de uitvoering discussie hebben over de weging van criteria. Mocht deze wet voor de rechter komen dan zal ook een rechter moeten kunnen bepalen of de beoordeling van een dossier op de juiste manier heeft plaatsgevonden.

Voorzitter in de aanbiedingsbrief van de nota naar aanleiding van het verslag lezen we dat de ministeriële regeling Besluit

Compensatieregeling CAF-11 en vergelijkbare CAF zaken niet een op een overgenomen wordt? DGFZ Wat zijn de

verschillen en waarom worden deze wijzigingen doorgevoerd? DGFZ

Wat betekent dit in de praktijk voor de ouders? DGFZ

ism UHT Zowel voor ouders waarbij het dossier al beoordeeld is en voor ouders waar dit nog moet plaatsvinden? UHT

Voorzitter, ouders die niet getroffen zijn door het institutioneel vooringenomen handelen kunnen wel getroffen zijn door de hardheid van het stelsel. Een ontbrekende handtekening of betaalbewijs kon leiden tot het terugvorderen van de hele toeslag.

Het kabinet wil deze ouders tegemoetkomen. Dat steunt mijn fractie.

Ik maak me wel zorgen over de bewijslast voor deze ouders. Hoe gaat de staatssecretaris hiermee om? UHT, gebruik tekst uit set Wat

betekent dit voor de uitvoerbaarheid van de regeling en is deze voor iedereen uitlegbaar? Kan de staatssecretaris aangeven

wanneer de definitieve ministeriële regeling naar de Kamer komt?

DGFZ / Voorzitter ik lees dat de staatssecretaris deze regeling vergezeld zal laten met een uitvoeringstoets. Wil zij toezeggen dat de uitvoeringstoets ook kijkt naar de samenhang in de regeling en de uitvoerbaarheid daarop?

Voorzitter tijdens het vorige debat over het onterecht stopzetten van de kinderopvangtoeslag heb ik al aandacht gevraagd voor de verlaging van het drempelbedrag. De herzieningsregeling en de hardheidsregeling kunnen worden toegepast als het recht op kinderopvangtoeslag in enig jaar met ten minste 1500,- is verlaagd.

Dit is ruimhartiger dan de commissie Donner in haar eindrapport heeft geadviseerd. Voorzitter, mijn fractie steunt dat van harte maar ook in dit debat wil ik de vraag stellen hoe de staatssecretaris gaat borgen dat met deze uitbreiding de meest schrijnende gevallen als eerste aan de beurt zijn voor een beoordeling van het dossier? UHT, gebruik tekst uit set Kan de staatssecretaris bevestigen dat de uitvoering van de regelingen binnen de gewenste termijn zal plaatsvinden? UHT

Voorzitter de staatssecretaris heeft afgelopen week een wijzigingsvoorstel naar de Kamer gestuurd om de vangnetbepaling te verbreden. Met name de ouders die onterecht veroordeeld zijn voor opzet/grove schuld en daardoor in financiële problemen zijn geraakt, zouden voor deze uitbreiding in aanmerking moeten komen. Het is een goede stap dat deze verbreding aan de orde is maar tegelijkertijd roept deze wel vragen op. Hoe werkt dit voor ouders? DGFZ/ Is deze verbreding opzet/grove schuld van toepassing voor alle ouders? DGFZ/ Kunnen ouders in aanmerking komen voor verschillende regelingen? DGFZ – gebruik tekst uit set Hoe wordt omgegaan met ouders die na een onterechte veroordeling opzet/grove schuld hun betalingsverplichting voldaan hebben. ☐ Komen deze ouders in aanmerking voor de compensatie die met de verbreding wordt beoogd? DGFZ/ Of is deze alleen bedoeld voor ouders met nog openstaande schuld? DGFZ / Belangrijke vragen waar ook een juridische component aan zit. Ik stel deze vragen omdat ouders in de gekke situatie kunnen komen dat ze niet in aanmerking komen voor de compensatieregeling of de hardheidsregeling. Verwezen worden naar de vangnetbepaling maar deze is nog niet duidelijk. Wat wordt de boodschap aan deze ouders? DGFZ, gebruik tekst uit set Hoe lang moeten deze ouders wachten op de uitwerking van de regels en wordt deze ouders niet iets voor gehouden wat we vervolgens niet kunnen nakomen? DGFZ In die zin vind ik het ongelukkig dat de regeling nog niet duidelijk is.

Voorzitter de commissie van wijzen en de commissie aanvullende schadevergoeding moet hiervoor voorstellen doen. Op welke termijn kan de staatssecretaris duidelijkheid geven over de uitwerking van deze regeling? DGFZ

De vangnetbepaling is in het leven geroepen voor bijzondere, zeer schrijnende situaties. Voor ouders die onvoldoende geholpen zijn met de andere regelingen. Voorzitter kan de staatssecretaris toelichten hoe de beoordeling van de dossiers zal gaan die aangemeld worden voor de vangnetbepaling? DGFZ, gebruik tekst uit set Hoe gaat zij borgen dat verschillende ouders die een beroep zullen doen op de vangnetbepaling op een gelijke manier behandeld worden? DGFZ,

Voorzitter de staatssecretaris gaat uit van verschillende regelingen. Kan zij meer duiden over de doorlooptijd waar ouders rekening mee moeten houden. Ik begrijp dat daar voorbehouden bij gemaakt moeten worden zoals de beschikbaarheid van dossier, bewijsstukken enz. Maar als er een dossier ligt binnen welke termijn verwacht de staatssecretaris een besluit te kunnen communiceren? UHT Dat vraag ik voor de verschillende regelingen? UHT

Voorzitter de staatssecretaris geeft aan nog geen duidelijkheid te kunnen geven over de financiële raming. Ik snap dat want de dossiers moeten nog beoordeeld worden. Tegelijkertijd komt het bedrag van 390 miljoen programmageld wel ergens vandaan. Waar is deze raming op gebaseerd?

Voorzitter mijn collega's Leijten en Omtzigt hebben veel vragen gesteld over het opvragen van de dossiers en het beschikbaar stellen van de dossiers. De staatssecretaris heeft een nieuwe werkwijze geïntroduceerd. Kan zij bevestigen dat de nieuwe werkwijze binnen de wettelijke kaders valt en kan zij meer zeggen over het overleg met de ombudsman en de opgedane ervaringen? , gebruik tekst uit set

Voorzitter de voorliggende wet gaat niet alleen over herstel en compensatie in het verleden. Er worden ook een aantal belangrijke stappen gezet om de menselijke maat te vergroten. Een van de maatregelen is om het criterium opzet/grove schuld voor terugvorderen van toeslagen te laten vervallen. Mijn fractie steunt die lijn. Wel wil ik de staatssecretaris vragen hoe het criterium opzet/grove schuld wel van toepassing kan blijven op mensen die de boel frauderen? FJZ /

Voorzitter de overheid is duidelijk tekort geschoten in dit dossier. De aanpak van fraude is doorgeschoten waarbij veel ouders in schrijnende situaties zijn terecht gekomen. Dit moeten we herstellen en compenseren. Het zal een lange adem vergen om het vertrouwen van de betrokken ouders terug te winnen.

Dit staat wat mijn fractie betreft los van de aanpak van echte fraudeurs. Het zal de komende tijd balanceren zijn. Een forse inzet op herstel en compensatie van de misstappen van de overheid. Tegelijkertijd de aanpak van mensen die willens en wetens de wet overtreden. Hoe kijkt de staatssecretaris aan tegen deze balanceeract? graag een antwoord dat het idd een balans is. Wat gaat zij doen om te zorgen dat de echte fraudeurs aangepakt worden.

Voorzitter onderdeel van de behandeling van een wet is het oordeel van de Raad van State. Het is gebruikelijk dat de Raad van State een oordeel velt over een wet en de uitvoerbaarheid van een wet. En voorzitter ik kan er niet omheen om bij deze wetsbehandeling stil te staan bij de rol van de Raad van State. De afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft met haar uitspraken op 23 oktober vorig jaar een einde gemaakt aan het alles op niets karakter. Dat is de aanleiding om de harde werking van toeslagen te verzachten. Dat is een verandering ten gunste van de ouders, laat dat duidelijk zijn. Bij de voorliggende wet heeft de Raad van State op het concept een advies gegeven. En voorzitter ik zou de staatssecretaris willen vragen om eens te reflecteren op dit punt.

-

FJZ/DJZ Ik vind het advies van de Raad van State wel heel summier. Het lijkt of het verleden niet is meegenomen bij het oordeel op deze wet, en dat de Raad van State haar eigen eerdere adviezen vergeten is. Er is nauwelijks aandacht voor de uitvoerbaarheid en de samenhang tussen de verschillende regelingen. Over de uitvoerbaarheid maak ik me best zorgen. Want als dat misgaat zijn het weer de ouders die daar de dupe van zullen zijn. Kan de staatssecretaris reflecteren op dit proces het ontbreken van de beoordeling van de brede uitvoerbaarheid en de samenhang van de verschillende regelingen? ☐ / FJZ

Voorzitter ik kom tot een afronding.

De staatssecretaris staat voor een enorme klus. Het regelen van compensatie en herstel voor jarenlange tekortkomingen van de overheid. Dat is geen sinecure. Dat is een hele stevige uitdaging. De Kamer is me mede verantwoordelijk voor een goed proces en een eerlijke compensatie en herstel van alle betrokken ouders. Het vertrouwen deze betrokken ouders winnen we vandaag niet terug. Dat zullen we moeten verdienen. Met vandaag de behandeling van deze wet waarin de basis voor compensatie en herstel wordt gelegd. Er zijn nog veel openstaande vragen en ik kijk uit naar de beantwoording.